



לקחה מזוב



יצא לאור ע"י רשת מוסדות 'טוב' בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעדיכת הרב מנשה צדקה שליט"א

פרשת מקץ התשס"ח



הדלקת נרות שבת ניו יורק 4:09
 מוצאי שבת 5:39
 סוק"ש מג"א 8:52
 סוק"ש גר"א 9:28
 הצות 11:48

שבת מברכין חודש מבת
 יום ראשון בערב שעה 6 38 דקות 3 חלקים
 ר"ח ביום שני

ותאכלנה הפרות רעות המראה ודקות הבשר את שבע הפרות יפות המראה והבריאות, וייקץ פרעה

(מא, ז)
 ותאכלנה... את שבע הפרות יפות המראה - הוא סימן שיאכלו שנות הרעב את שנות שובע ומזה למד יוסף לומר לפרעה ויקבצו את כל אוכל השנים הטובות והיי האוכל לפקדון, כי ראה שהשבילים והפרות הטובות תבואנה אל קרב הרעות, ואינו עצה כי לא ביקש פרה ממנו עצה, אלא בפתרון החלום אמר כן.
 (פירוש הטור)

ויקץ פרעה - ויישן. פרעה חלם, ולהבדיל, יעקב אבינו חלם, יעקב אבינו היתעורר מחלומו ואמר מה נורא המקום הזה ופרעה היתעורר, ויישן.
 (ר"א מקרליון)

ויישן ויחלום שנית והנה שבע שבלים עולות בקנה אחד בריאות טובות (מא, ה)
 והנה שבע שבלים עולות בקנה אחד. הכונה הצלחת השובע, שהיתה התבואה מרובה ולא הרקיבה, היתה על ידי קנה אחד, על ידי יוסף ובאמצעותו נשלחה הברכה. אך התבואה של המצריים אשר היתה תחת יד שר מצרים נרקבה. וכשבאו יעקב ובניו למצרים לא משל שר מצרים אכלו, כי מה צמצח בשנות השובע הי' מאתו ית' ומשלו אכלו.
 (אלשיך)

והנה שבע שבלים דקות ושדופות קדים צומחות אחריהן

(מא, ו)
 צומחות אחריהן - לא ראה אותן צומחות אלא שיבלים עשויות ראה ולא אמר בזה הלשון אלא להודיע שמיד אחרי שראה הטובות עלו הרעות אחריהן, והוא סימן לתכיפת הרעב מיד אחרי השובע. בשבילים הטובות אמר עולות בקנה אחד ובדקות לא אמר בקנה אחד, לפי ששבע השנים הטובות היו שוות בטובה והרעות לא היו שוות לרעה אלא כל אחד יותר רע משלפניו.
 (פירוש הטור)

וישלח פרעה ויקרא את יוסף ויריצוהו מן הבור ויגלח ויחלף שמלותיו ויבא אל פרעה

(מא, יז)
ויריצוהו מן הבור - שישועת ד' הי כהרף עין. בפרשה הקודמת כתוב כל החושך והצרות שהיו לכולם, ליעקב אבינו שאחרי כל צרותיו בעולם הזה אמר כי ארד אל בני אב, שאולה, שחלילה גם לעולם הבא לא יזכה, וגם השבטים שראו צרת אביהם היתחרטו

על היאור - תירגם אונקלוס על הנהר, וכן הוא כי יאור ונהר שניהם לשון רואה, וכן הגשם נקרא אור.
 (רמב"ן)

והנה מן היאור עולות שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר ותרעינה באחו

(מא, ז)
 והנה מן היאור עולות שבע פרות - ראה אותם ברור אך ידע שזה חלום, כי רק בחלום יכולות פרות לעלות מן היאור.
 (אוה"ח)

פסוק

מן היאור... יפות מראה, רמז שאין השובע בא למצרים אלא מן היאור. ותרעינה באחו. בשעה שהשנים טובות, הבריות נעשים אחים אלו לאלו, אחו אחוה.
 (רבה)

יפות מראה... ותרעינה באחו - ברעות לא נאמר ותרעינה באחו, וכן נאמר בשבלים הטובות בקנה אחד וברעות לא נאמר בקנה אחד, שכתוב בזהר שהטובה היא מסטרא דקדושה ולכן אמר בהם באחו, באחוה, ונאמר בקנה אחד, אבל הבא מסטרא דמסאבא שם הכל בפירוד ולא באחוה.
 (שם משמואל)

יפות מראה ובריאות בשר - הם בני יעקב שהיו בריאים ויפה מראה עד שנאמר להם למה תיתראו. ושבע רעות המראה הם שבע משפחות מצרים: לודים, ענמים, להבים, נפתוחים, פתרוסים, כסלוחים, וכפתורים.
 (עץ הדעת טוב)

והנה שבע פרות אחרות עולות אחריהן מן היאור רעות מראה ודקות בשר ותעמודנה הפרות על שפת היאור

(מא, ג)
 אחרות - אחרות מן היפות הרעות באחוה. רעות. זה יצר הרע. ותעמודנה אצל הפרות. הם הצבועים שדרכם לעמוד בין היראים, כאילו היו מהם, בשעה ששבע תועבות בלבם. ומי שלא נזהר מהם בסוף נאכל הוא על ידם, ככתוב ותאכלנה הפרות הרעות... את שבע הפרות יפות המראה.
 (ע"פ אמרי חיים)

וכן עולות בקנה אחד מלאות וטובות סימן שיהיו שבע שנים רצופות.
 (פירוש הטור)

ותעמודנה.... ותאכלנה הפרות רעות המראה - הפרות הרעות הן יצר הרע שכך דרכו, תחילה עולות אחריהן, מתבונן באדם, ואחר כך ותעמודנה אצל, מתחבר אל האדם, ובסוף ותאכלנה, בולע את האדם.
 (שפ"א)

פנינים לפרשה

ויהי מקץ שנתיים

(מא, ב)
 חלם פרעה ועל ידי חלומו נתגדל יוסף, וכן כל הצלחה בעניני העולם הזה על ידי מלאכה או על ידי מסחר כלשהוא לא הם הגורמים להצלחה, אלא משגגור על האדם להצליח הם השליחים לדבר.

שנתיים ימים, ואמרו במדרש, אשרי הגבר אשר שם ד' מבטחו, זה יוסף, ולא פנה אל רחבים, על ידי שאמר לשר המשקים זכרתי והיזכרתי ניתוסף לו שתי שנים. וכיצד קורא הוא ליוסף גם אשר שם ד' מבטחו וגם פנה אל רחבים) כי הותרה לאדם ההישדלות בעניני העולם הזה לפי מה שהוא, מפני שקשה לו לאדם להגיע למדרגה של בעל בטחון גמור ללא כל הישדלות. אך יוסף שהי' בעל בטחון גמור, ואף על פי שדבריו לשר המשקים לא היו אפילו בגדר בקשה כי אם בגדר הגדת עתידות (ובאמת שר המשקים הוא שהזכירו אל פרעה) בכל זאת הי' זה פגם במידת הבטחון שלו ונענש על כך.
 (בית הלוי)

פסוק

אדם שנענש בשנתיים עבור שתי מלים הוא אדם שהגיע למדרגה גבוהה מאד במידת הבטחון ומיד מענישים אותו ומראים לו החסרון, למען יתקנו, ולא כל אדם זוכה לכך. אך קשה למה זה רואים את דבריו של יוסף לשר המשקים בפגם אחרי שהיתגלגלו הדברים והושיבו את שר המשקים עמו בבית הסוהר, האם לא יד ד' עשתה זאת. ומצינו ברמב"ן שיוסף צריך הי' לראות שענין שר האופים ושר המשקים נעשה לטובתו ולא צריך הי' לבקש מאומה, כי כאשר הקב"ה שולח ישועה על ידי איש אין המצפה לישועה צריך לבקש מהאיש ההוא מאומה, שאפילו אם ההוא לא ירצה יהי מוכרח לזה ואפילו שלא בטובתו, ולכן דבר שפתיים אך למחסור.
 (קוצק)

ויהי מקץ - כשאדם מגיע לקץ ימיו. ופרעה חולם. מתברר לו שכל חייו היו חלום.
 (ר"א ממיקולוב)

וחריצותו של יוסף בהליכתו משכם לדותן, הביאה למכירתו לעבד.
 (רמב"ן)

והנה עומד על היאור - וליוסף אמר על שפת היאור, לפי שרצה פרעה לנסותו. וזהו שנאמר שפת לא ידעתי, לא ידעתי שפת היאור אלא היאור.
 (ר"מ מפרמישלן)

והתמרמרו מאד, כי תחילה חשבו שברוך הטבע אדם מתנחם על בנו וכאן ראו שאפילו ניחומיו של יצחק אינם נכנסים בלבו של יעקב, וגם יוסף הי' לו צער גדול וחושך, ובפרשה הזאת האיר הקב"ה ישועתו כהרף עין.
(מי השילוח)

וירצוהו מן הבור – ברוך כל ישועת ד', וכמו שגורשו ממצרים עד שלא הספיק בצקם להחמיץ. וכן לעתיד לבוא, ופתאום יבוא אל היכלו האדון.
(רע"ם)

ויגלה – מפני כבוד מלכות. רש"י והרי גם ויחלף שמלותיו הי' משום כבוד מלכות ולמה אומר רש"י רק על ויגלה. אלא שגילוח משמע בתער ומשמע שגילחו גם זקנו לכן אומר רש"י מפני כבוד מלכות, שכאשר אין הניקוף מסייע למקיף ואינו עושה מעשה בידיים אין בזה אלא איסור דרבנן, ומפני כבוד מלכות התירו.

ויגלה – והרי בראש השנה יצא יוסף מבית האסורים, וכיצד זה היתגלה ביום טוב, לכן אומר רש"י מפני כבוד מלכות. (חתם סופר)

"ויאמר פרעה אל יוסף חלום חלמתי ופותר אין אותו, ואני שמעתי עליך לאמור תישמע חלום לפתור אותו"

(מא, טו)
ויאמר פרעה אל יוסף... ופותר אין אותו – אמר לו יוסף שלא פתורוהו כראוי. אמר לו פרעה כשם שראיתי החלום ראיתי פתורו לכן אין הם יכולים לשחק בי.
(מדה"ג)

פותר אין אותו

פותר אין אותו – פירוש שאף אחד טרם פתר החלום, ולמעלה כתיב ואין פותר אותם לפרעה, ודרשו שפתרו לו החלום אך פתורוניהם לא נשמעו לפרעה אך פרעה שינה ואמר ואין פותר, שמא יאמר יוסף שהחלומות והכלים אחר הפה וכבר פתרו לו, לכן כיחש ואמר ופותר אין אותו. (אלשיך)

ואני שמעתי אליך לאמור תישמע חלום לפתור אותו – כשהנך שומע דבר אתה משתדל להבין התועלת הטמונה בו, בכל חלום אתה מחפש אחר פתורו.
(נצי"ב)

תישמע חלום לפתור אותו – כח המדמה הוא אחד הכחות שנתן הקב"ה באדם וכפי שהאדם טהור מתאוות יכול הוא להגיע אל האמת שבחלום, שהוא חד מששים בנבואה, אך מי שהוא שקוע בתאוות העולם הזה אינו יכול להוציא תבנו מן הבר, הטוב מן הרע, ורק יוסף שהי' נקי מתאוות נשים, ורק דניאל שהי' נקי מתאוות האכילה. וכלו להיות פותר חלומות. ששורש כל ההרהורים הבטלים הוא בתאוות, שהלב חושק להרהר בהם. (רץ הכהן)

תישמע חלום לפתור אותו – כי כל עניני העולם הזה הם כחלום הצריך פתרון וכמו שיפתור לו האדם כן יקום אצלו. והאדם המבין כי הכל הוא רק מהשי"ת ורק מוצא פיו מחי' הכל זה מבין טעם בכל דבר ויגיע לחיים אמתיים. וכמו לחם (אותיות חלם) העיקר המחי' בו הוא מוצא פי ד' כללם ומי שאוכל פשוט כבהמה אינו משיג מהלחם רק חיי העולם הזה, והמבין כי פי ד' הוא המחי' זה ישיג חיי עולם. וכן הוא בכל ההנאות כי כל ההנאות והטובות שבעולם נמשלים בלחם.
(מי השילוח)

"ויען יוסף את פרעה לאמור בלעדי, אלקים יענה את שלום פרעה" (מא, טז)
בלעדי – לא בזכותי ולא בחכמתי, אלקים יענה את שלום פרעה. בשביל שלום פרעה יגיד לי אלקים פתרון חלומותיו.
(נצי"ב)

"וידבר פרעה אל יוסף, בחלומי הנני עומד על שפת היאור" (מא, יז)
הנני עומד על שפת היאור – היאור הוא פרנסת מצרים, על היאור פירוש שלטון על פרנסת מצרים, אך פרעה שחלם שהוא עומד על היאור שינה ליוסף ואמר על שפת היאור (שלא הוא יהי' השליט) וזוה פתר יוסף יפקוד פרעה אדם שישלוט על פרנסת מצרים, על שנות השובע עבור שנות הרעב. (הנח"ס ק)

"וארא בחלומי והנה שבע שבלים עולות בקנה אחד מלאות וטובות" (מא, כב)
והנה שבע שבלים עולות בקנה אחד – הצלחת שבע שני השובע תהיינה על ידי קנה אחד, על ידי כח אחדות שהוא כח ד' אשר עם יוסף.

"ותיבלענה השבלים הדקות את שבע השבלים הטובות, ואומר אל החרטומים ואין מגיד לי" (מא, כד)

ואומר אל החרטומים ואין מגיד לי הכחות העליונים של החרטומים היו "אנושיים" ואדם הרוצה להרע לחברו מסתיר את מחשבתו וכאן גילו האלילים את מחשבתם ואף יעצו כיצד להפך את זממם וזה דבר שלא יתכן על פי ההגיון האנושי, גם מבאיים רעב וגם מאפשרים למנוע את הרעב דבר כזה אי אפשר להעלות על הדעת. לכן לא פתרו החטומים את חלום הפרות (הטרקטורים של אז) והשבלים בשובע ורעב. ולכן פתח יוסף ואמר אשר האלקים עושה, ועל האלקים של יוסף נאמר כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי.

ואין מגיד לי. לא אמר ואין פותר, כי הבין פרעה שיש בחלום כונה נסתרת ואותה ביקש לדעת. ויוסף אחר שפתר לו החלום אמר גם תקנת החלום, ועל זה אמר פרעה אין נבון וחכם כמוך, לפתור חלומות זה ענין של רוח הקודש אבל להבין דברים סתומים זה ענין של חכמה ובינה.

"ויאמר יוסף אל פרעה חלום פרעה אחד הוא, את אשר האלקים עושה הגיד לפרעה" (מא, כה)

את אשר עושה הגיד לפרעה – את אשר יעשה צריך הי' לומר, ועוד וכי ליועץ המלך נתנוהו שאמר ועתה יראה פרעה איש חכם ונבון. אלא שלושה דברים הקב"ה מכריז עליהם בעצמו, שובע, רעב, ופרנס טוב על הצבור וזה הגיד לפרעה. ואחרי ששני הדברים יתקיימו צריך לקיים הדבר השלישי, למנות פרנס טוב.

(של"ה בשם האר"י ז"ל)

"ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת, אין נבון וחכם כמוך" (מא, לו)

אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת – פתרון חלומם של שר המשקים ושר האופים ופתרון חלומם של פרעה. אין נבון וחכם כמוך. הקדים נבון לחכם ולהלן הוא אומר רק עם חכם ונבון. לפי שכאן צריך תבונה להבין ענין החלום דבר מתוך דבר אבל בדברי תורה

צריך חכמה תחילה, לדעת הדבר, ואחר כך להתבונן בו.

אין נבון וחכם כמוך – חרטומי מצרים היו חכמים גדולים והיי' רצונם להבין דבר מתוך דבר והניחו את פשטות החלום המרמז לשובע ורעב ואגב חריפתא שישבשתא, ועוזב דרך הישר ופשוט הולך בדרכים רחוקות, ואצל יוסף היו שניהם כאחד. (שערי שמחה)

אין נבון וחכם כמוך – גם פרעה הבין שמי שהוא ביראת שמים אמיתית הוא נבון וחכם בכל.

"וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו ויקרא לפניו אברך ונתון אותו על כל ארץ מצרים" (מא, מג)

ויקרא לפניו אברך – בסוף כל הפרשיות מונה בעל המסורת את הפסוקים ובפרשה זו הוא סופר את התיבות, ומסבירים בשם הגר"א שהיות ויש מחלוקת על אברך וח"א שהם שתי מלים, אב בחכמה ורד בשנים, לכן מונה בעל המסורת את התיבות ומונה אברך תיבה אחת. ויקרא לפניו אברך. פירוש שכולם יכרעו לפניו על ברכיהם, או שכולם יברכוהו כעבד לאדוניו. (פירוש הטור)

"ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח, ויתן לו את אסנת בת פוטיפרע כהן און לאשה, ויצא יוסף על ארץ מצרים"

(מא, מה)
צפנת פענח – ניגלה הנסתר, עבד יוצא מבית הסוהר ומדבר בפני המלך ומציע הנהגת מדינה ואם בשכל ובישוב הדעת, כאילו רגיל הוא לשלוט, אין זה אלא שמלכות היתה טמונה בו.

צפנת פענח - לכך סיבבו מן השמים שישנה את שמו כדי שלא ירגישו בו, שאלו היו קוראים לו יוסף אולי היו האחרים מבינים שאולי הוא יוסף אחיהם. (טעמא דקרא)

"ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה ושיברו לנו משם, ונחיי ולא נמות" (מב, ב)

רדו שמה – מאתיים ועשר שנה, כמנין רד"ו. היו ישראל במצרים. משה רבנו ע"ה נולד כשישראל ישבו במצרים מאה ושלושים שנה, ואיתא מהאר"י ז"ל שמאה ושלושים שנה אלו היו לתקן פגם מאה ושלושים שנה של אדם הראשון שלפני לידת שת. (פרי צדיק ויחי)

"וירדו אחי יוסף עשרה לשבור בר ממצרים" (מב, ג)

וירדו... לשבור בר ממצרים – הלכו למצרים לשבור תאות האכילה מה שלא יכלו לעשות בכנען, כי רק במקום שיש די אוכל אפשר לשבור.

"ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו" (מב, ה)

והם לא הכירוהו - והרי דיוקנו של יוסף הי' כדיוקנו של יעקב. אלא שיוסף הי' אז בן שלושים ותשע ויעקב הי' כבן תשעים כשנולדו לו ילדיו, והשבטים לא הכירו מעולם את יעקב כשהי' בגיל צעיר.

(שפתי צדיק)

והם לא הכירוהו - אמר הקב"ה, בעולם הזה על ידי שיצר הרע מצוי הבריות מהן מכירין אותי ומהן מורדין עלי אבל לעתיד לבוא אני עוקר יצר הרע מן העולם, ויהיו הכל מכירין אותי. (מדה"ג)

והם לא הכירוהו - כי דיבר אתם קשות בקול עבה, ולכן לא הכירוהו בקולו. (וי"ז מוולוז'ין)

והם לא הכירוהו - והם, שמעון ולוי שבאו מצד הדין הקשה, והם אינם מרחמים על בני אדם בשעה שנופלים לדיהם. (זהר)

"ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם להם, ויאמר אליהם מרגלים אתם, לראות את ערות הארץ באתם" (מב, ט) **ויזכור יוסף את החלומות** - והחלום הראשון של האלומות התקיים כבר, שאחיו הרי הישתחו לו. והיות וראה בחלומותיו מעין נבואה הישתדל שיתקיים גם החלום השני, למען לא יהי כנביא הכובש את נבואתו. ולשם השגת מטרה זו היתנהג עם אחיו כפי שהיתנהג. (נצי"ב)

החלומות אשר חלם להם - חלום האלומות כבר נתקיים אבל החלום השני שחלם עליהם, על אחד עשרה כוכבים והשמש והירח, טרם נתקיים, לכן סיבב טענות שיביאו לירידת בנימין למצרים ואחר כך לירידת יעקב. **ויאמר אליהם מרגלים אתם** - לא היה אומר להם בלי טענה, כי לא הי' מעליל על כל הבאים לשבור, ועל כן דרשו רבותינו שנכנסו בעשרה פתחים ועתה נתקשרתם יחד, אין זה אלא אדרך מרגלים, וטענה נכונה היתה זו אבל הפסוק לא הזכירה. ואמרו לו בעבור היותנו אחים נתאספנו יחד והוא אמר להם ערות הארץ באתם לראות, כי אם אחים אתם הי' לכם ליכנס בפתח אחד. (פירוש הטור)

"כולנו בני איש אחד נחנו כנים אנחנו, לא היו עבדיך מרגלים" (מב, יא) **נחנו** - אמרו נחנו ולא אנחנו, שאחד חסר, ויוסף אמר להם מרגלים אתם ולא אני, יהושע לא הישתתף עם המרגלים. ענה לו יהודה ראש המדברים לא היו עבדיך מרגלים, גם כלב לא הישתתף עם המרגלים. לא היו בגימטריא כלב. (בנה"ט)

הליכות והלכות

מקצת דיני הלכות שכר שכיר

התורה מצוה אותנו לתת שכר שכיר בזמנו וקבלו חז"ל שאם גמר את העבודה ביום לפני השקיעה חייב לשלם לו עד השקיעה ואם גמר לאחר שקיעת החמה זמנו כל הלילה. ואם אחר את השקיעה ישתדל לתת בין השמשות לפני צאת הכוכבים. ואפילו בערב שבת שמסיים לפני השבת חייב לתת לפני שבת. אם הוא משלם לו פעם בשבוע או אם סיים מלאכת השבוע ביום שישי ביום חייב לתת לו לפני שבת, וכן בשכיר חודש תלוי בזמן סיום החודש ואז עובר אם לא שילם ביום סיום החודש.

אין עובר על איסור זה אלא אם יש לבעל-הבית כסף אצל אחר או הלוח כסף והגיע זמן הפרעון של החוב לו נחשב שיש לו כסף וחייב לדאוג לגבות את חובו ולשלם שכר שכיר בזמנו, ומוסיף החפץ חיים שאפילו אין

לו רק יכול להשיג הלואה, צריך לקחת הלואה ולקיים מצוה דאורייתא תשלום שכר שכיר בזמנו. ואם יש לו רק חלק מהכסף חייב לתת את מה שיש לו ויש להעיר שאפילו שילם משכורת רק לא שילם את כל המגיע לפועל גם עובר איסור "בל תלין".

אין בעל הבית עובר איסור זה אלא אם הפועל תבע את שכרו או שבא אליו להודיעו על גמר העבודה ורמז לו בזה שרוצה את שכרו אבל אם הפועל לא תובע ולא רומז אין עובר. וכן פועל שרגיל לקבל שכרו רק שעושים חשבון את שעות העבודה ואז משלם לו שכרו, וכן אם ידוע שבעל הבית משלם רק ביום מסוים כגון יום השוק או יום שגובה חובות הלקוחות אזי במקרים אלו לא עובר באיסור זה עד יום זה (יום השוק וכדומה) עבר זמנו ולא שילם ועבר איסור תורה של בל תלין אפילו שלאחר זמן זה לא עובר איסור נוסף אבל עובר איסור דרבנן של: "אל תאמר לרעך לך ושוב ומחר אתן, ויש לו" שאיסור זה נאמר גם במצב שלא היה לבעל הבית לתת בזמנו והשיג כסף חייב מיד לשלם לפועל.

דין זה של שכירות נאמר גם בקבלנות כגון נתן לאומן לתקן כלי או מכונית למכונאי וזמן החיוב של התשלום זה בזמן שלוקח את החפץ מיד המכונאי כגון שנתן מכונית לתיקון והמוסד הודיע לו שהמכונית מתוקנת אפילו עברו כמה ימים ורק אז בא לקחת את המכונית, יעבור בעל המכונית איסור אם לא ישלם באותו יום שלקח חזרה את המכונית ולא מרגע ההודעה.

הערה חשובה: דין של שכר שכיר בזמנו נאמר רק אם בעל הבית בעצמו שכר את הפועל אבל אם שלח שליח והשליח שכר בשם בעל הבית אין השליח עובר כיון שלא הוא אחראי לתשלום ואין בעל הבית עובר כיון שהוא לא שכר בפרוש רק על ידי שליח אבל עובר איסור דרבנן של אל תאמר לרעך, (כנזכר לעיל).

רעיונות לחנוכה

להדליק נר של חנוכה

מברכין **להדליק** בלמ"ד, לפי שמצוותה עד שתכלה רגל מן השוק, בערך כחצי שעה מן הלילה שהוא זמן הדלקה, ולא גומרה מיד. וכן **לישב** בסוכה, שכל שבעת ימי החג צריך לישב. וכן **להניח** תפילין, שמצוותה כל היום אבל על משמע שכבר עשה המצווה. (רוקח סימן שס"ו)

להדליק נר חנוכה

"להדליק נר חנוכה" - עולה בגימטריא כמנין "וימעביר יום ומביא לילה" (518) שכן זמן הדלקת נר חנוכה היא משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק שאז הוא זמן בין יום ובין לילה.

לראותם בלבד

מצות נר חנוכה היא לראותם בלבד, רמז לכך כי לאחר שבראש השנה ויום כיפור משפיע ה' **כל טוב לישראל, הרי בחנוכה נראה הדבר בעליל, ולפיכך מצוותה בראיה. (קדושת לוי)**



בפסוק כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת מרומזים כל הלכות חנוכה - כף ראשי תיבות פחות כ', היינו שמצותו למטה מעשרים אמה, - אחת ראשי תיבות א' חי' תמנה, היינו שיתחיל מאחד עד שמונה כב"ה. - עשרה

ראשי תיבות עד שתכלה רגל השוק - זהב ראשי תיבות זמנו בין השמשות. - מלאה ראשי תיבות מצותה להדליק אצל הפתח. **קטרת** ראשי תיבות קרוב טפח רוחב תדליק. (בשם הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זלה"ה)

"ופרצו חומות מגדליך"

חז"ל מסרו לנו שכאשר פרצו היוונים למקדש פרצו בו שלש עשרה פרצות. מה הסמליות במספר 13? ידוע ש"אחד" בגימטריא שווה ל"13" וכן "אהבה".

עד כה היו ישראל מאוחדים יחד בעבודה בבית המקדש עבודה שהיא קשר של אהבה בין ישראל וקודשא בריך הוא, מעתה נפרץ הקשר הזה, עד שבאו 13 מבני חשמונאי (כמבואר ברש"י לג, יא) ובנו את הפרצות מחדש וחדשו את האהבה בין ישראל להקב"ה, ע"י שאיחדו את כלל ישראל תחת הנהגתם. (פחד יצחק)



ר' צדוק הכהן מביא את דברי האר"י שמתתיהו הכהן תיקן את מידת ההוד. ההוד נפגמה כפי שאומר דניאל (פרק י) "הודי נהפך עלי למשחית" לאחר שהופיע בחזיונו שרו של יוון. וכידוע מידת ההוד היא מידתו של אהרן הכהן. וכן באו בין בניו-לבית חשמונאי וטהרו את המקדש ותיקנו בכך את מידת ההוד. (רסיסי לילה)

"בימים ההם בזמן הזה"

בימים הללו ראוי ליתן לב לתקן כל הדברים הגורמים לשכינה שתסתלק מישראל שזה היה כונת היוונים.

והנה בעוונותינו הרבים בעת הגלות אפס מקום להשראת השכינה כי חרב בית מקדשנו, והקב"ה ברחמיו השאיר לנו שארית וכתיב "ואהיה להם למקדש מעט" ודרשו חז"ל: "אלו בתי כנסיות" ומשם השכינה שורה. ואלו המדברים בבית הכנסת אין לך מורד במלכו של עולם, בהיכלו ולפניו גדול מזה ומטמא אויר הקודש דוגמת היוונים שטמאו המזבח, כי זה מעמיד צלם בהיכל, כי בכל עבירה נעשית קליפה רוח הטומאה, ובעוה"ר נתפרץ הדבר מאד.

(דרושי הצ"ח לחנוכה)

"נס חנוכה" של המהרש"ל

המהרש"ל רבי שלמה לוריא, כותב בהקדמת ספרו "ים של שלמה" למסכת חולין, בזה הלשון: "פעם אחת בא לדי, על ידי נר של מצוה כאילו הראו לי מן השמים ונתנו לי הרמנא ואמוץ כח מרקיע ופתחו לי שערי אורה".

את דברים חתומים וסגורים אלו על אודות מה שאירע לו, מגלה רבי צבי הירש קידנובר בספרו "קב הישר":

שמעתי מפי מורי על פי קבלה, שהענין הוא כך. בעת שמהרש"ל ישב וחיבר את ספרו הנודע "ים של שלמה", ישב פעם לאור נר קטן שהאיר לו את החשיכה. לפי מידת גודלו צריך היה הנר להיכבות בדרך הטבע כעבור זמן קצר. נעשה נס והנר הקטן דלק כמה וכמה שעות, משך זמן רב יותר מאשר דולקים ארבעה נרות גדולים....

על סיפור זה העיד תלמיד ונכד המהרש"ל, המציין ש"בעל הנר הכיר בנרו כי ה' עמו", על ידי הנס שנעשה לו שהנר הקטן דלק כמה שעות שלימות.



Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי הכמים מוסלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הגון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

מעשה חכמים

מושל בגאות הים

רבי שמואל עלקין זצ"ל היה גאון גדול, ובהיותו ישיש עלה לארץ-ישראל והתיישב בירושלים. מחונן היה בזכרון נפלא ומיוחד במינו, כי הוא ידע בעל-פה ש"ס, רמב"ם שלחן ערוך, טור, ש"ך, ט"ז, ראשונים ואחרונים. זה כולם נוכחו לדעת, שהרי היה לעת זיקנתו סגני-נהור, והיה לומד כל הזמן ומצטט מכל מקום כאילו כל ספר פתוח לפניו.

בחגיגת שבע ברכות לבתי, סיפר מעשה שקרה בהיותו בן שתיים-עשרה שנה, והוא התגורר אז בדוינסק. הדבר היה מחצית השנה לאחר שה"אור שמח" נתמנה לרב העיר.

העיר דוינסק עומדת על נהר דוינא, שהוא נהר גדול, המשתרע על יותר מאלף ק"מ, ומוצאו בצפון מערב רוסיה והולך דרך לטביה אל מפרץ ריגה בים הבאלטי. טבעי הדבר, כי נהר בסדר-גודל זה מחייב נקיטת צעדי-זהירות מתאימים, שמא יעלה על גדותיו ויצוף את העיר כולה ואמנם, דאגו מהנדסי העיר להתקין פתחי-ניקוז בגובה מסויים של דפנות-הנהר, כדי שבמקרה של זרימה מוגברת של מי-גשמים יתנקזו המים דרך הפתחים וימנעו סכנת שטפון מן העיר.

והנה, באותה שנה היתה זרימת-המים לנהר כה חזקה, עד שפתחי-הניקוז לא הועילו להקטין את הגאות והמצב היה שחסרו שלושה-עשרה סניטמטר בלבד עד שהמים יעברו את גובה הנהר ויגיעו עד לגשר, כך שסכנת הצפה ושטפון איימה על העיר כולה. בהלה אחזה בתושבים ורבים מהם כבר התחילו לברוח. הגויים רצו מפחדים ומבוהלים אל הכומר, אך הוא עצמו היה

הילולא רצדיקיא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
ב שבת ז' הנוכה	א שבת ו' הנוכה רבי עמרם אלבאן מח"ס חיי דעמרם רבי יאיר בכרך מח"ס חוות יאיר	כט כסלו ה' הנוכה רבי ישראל פרידמן האומ"ד מהוסיאפין	כה כסלו ד' הנוכה רבי עזרא המו"י ראב"ד ארם צובא	כז כסלו ג' הנוכה רבי חזקיהו די סילוא מח"ס פרי חדש	כו כסלו ב' הנוכה רבי אברהם בן דוד הראב"ד	כה כסלו א' הנוכה רבי יעקב עמלונג מח"ס ערך לנר
שקיעה 4:28						שקיעה 4:28

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה

עם ממון זה שבידו אנשי חיל לרדוף אחרי הגזלנים ולהציל ממונו מידיהם – ונדר נדר שאם יעזרהו השי"ת להציל ממונו יפריש מהם מעשר לצדקה – תפלתו נתקבלה והצליח להציל את כל ממונו – כאשר באו גבאי צדקה לגבות ממנו דמי המעשר אשר נדר בעת צרתו – היתה שקלא וטריא בינו ובין גבאי צדקה – הסוחר רצה להפריש דמי המעשר אך ורק משבעה הכיסים אשר הציל מיד הגזלנים – לא כן מכיס השמיני אשר לא שלטו בו ידי הגזלנים מעולם – אמנם הגבאי צדקה הוכיחו לו טעותו – שמחוייב להפריש מעשר גם מכיס השמיני – שניצול גיי"כ בדרך נס – ועל ידו נסתבב הישועה להציל כל ממונו – ואלמלי נשארה בידו כיס זה, לא הי' לו ממון להשכיר אנשי חיל ולהציל ממונו – כן הענין עם פך השמן שנעלמה בדרך נס מעיני היונים ולא טמאוהו – ועל ידו היתה מקום לתלות הברכה ונתרבה השמן והדליקו ממנו שמונה ימים – ועיי"כ תיקון חז"ל להדליק גם ביום ראשון (אע"פ שהיה השמן מספיק ליום א') – לזכר הנס של מציאת הפך שהיתה סיבה גורמת לנס של שבעה ימים.

(אוצר פנינים)

אחוז פחד ויאוש, וכי מה יש להם לגויים לעשות לעת צרה? אמר, איפוא, הכומר: הסכנה מוחשית וגדולה, מוכרחים ללכת לרב של היהודים. וכך הם רצו אל ה"אור שמח" זצ"ל משלחת נכבדה, בראשות ראש העיר, באה לבית-הכנסת, שבו שהה הרב, וראש העיר נכנס אליו ותיאר לפניו את המצב. לאחר ששמע רבי מאיר שמחה את פרטי המאורע, אמר להם להביא לו עגלה, ולאחר שהעגלה הובאה יצאו ונסעו אל הגשר שמעל הנהר. הרב עלקין סיפר, כי הוא עמד ליד רגליו של רבי מאיר שמחה ושמע כל דבר שאמר. אותה שעה הספיק הנהר לגאות עוד יותר והמרחק מן הגובה המירבי ירד עד לשבעה סנטימטר. כולם רעדו ממש מפחד.

רבי מאיר שמחה פתח ואמר:

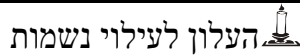
שר של ים אני גוזר עליך שתעצור, אבל המים המשיכו לעלות. ואז חזר ואמר פעם שניה: שר של ים, אני המרא-דאתרא, ואני גוזר עליך שתעצור, וגם בפעם הזאת לא עזר. חזר רבי מאיר בפעם שלישית ואמר: אני המרא דאתרא, אני גוזר עליך לעצור, ואם לא תעצור – אשים אותך בחרם!

והנה, ממש באותו רגע נפסקה גאות המים, וכל הנוכחים פרצו בצעקות-צהלה. ראש העיר התכופף לעומת הרב ונשק על ידו!

(שאל אביך ויגדך עמ' קי"א)

משל ונמשל

בספר קומץ המנחה מהגאון ר' לייב חריף זצ"ל מפלאצק מתרץ קושיית הבי"ע עפ"י משל – לסוחר עשיר שנסע ללייפציג על היריד, והוליך עמו שמונה כיסים עם מטבעות זהב – בדרך התנפלו עליו גזלנים ולקחו ממונו – "עפ"י נס נשאר אצלו כיס א' עם מטבעות זהב שלא ראוהו הגזלנים – הסוחר השכיר



יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל
ואשתו **רחל בת שרה ע"ה**
ת.נ.צ.ב.ה.